

خانواده، سوع استحباب، سردگی زندگی

دکتر علی اصغر احمدی

امتیازها، سطح و چگونگی احساس رضایت افراد را از زندگی تحت تأثیر خود قرار می‌دهد. انسان گرسنه با خوردن یک وعده غذای اصلی روزگار خود را می‌گذراند و به دنبال آن احساس رضامندی پیدا می‌کند؛ درحالی که انسانی که با خوراکی‌های متنوع مواجه است، تنها با سیری احساس رضامندی پیدا نمی‌کند بلکه باید غذا یا غذاهای خاصی را مصرف کند تا راضی شود. به علاوه، مصرف آن غذاهای خاص نیز ممکن است در مقایسه با غذای مشابه دیگری قرار گیرد و رضایت مورد نظر را برای فرد ایجاد نکند.

در اصل، تنوع در مواد مصرفی انسان‌ها بجای اینکه موجب بالا رفتن رضایت آنان از زندگی شود، نارضایتی‌شان را دامن می‌زند. این است که فرزندان دوره‌های محرومیت، نسبت به فرزندان دوره رفاه احساس رضایت بیشتری دارند. به عبارت دیگر، تنوع در مواد مصرفی نه تنها به نارضایتی مزن منجر می‌شود. بلکه نوعی بلا تکلیفی در خواسته‌ها را نیز ایجاد می‌کند. در چنین شرایطی، انسان هر چیزی را که تهیه می‌کند، بلافاصله مقایسه‌ای پنهان در ذهن خود با اشیاء مشابه آن انجام می‌دهد و با این مقایسه در ذهن خود گاه از تهیه آن چیز پشیمان می‌شود و با خود می‌گوید: ای کاش فلان مدل یا فلان رنگ را می‌خریدم. ریسک پشیمانی از خریدها در عصر حاضر افزایش یافته و بر احتمال پس دادن شی خریداری شده نیز افزوده است. این پدیده از یک سو موجب سرگردانی انسان‌ها در انتخاب شده و از سوی دیگر، به سرعت نارضایتی از شرایط زندگی انجامیده است. خانم‌هایی که از خریدهای گوناگون خود به سرعت پشیمان شده و اقدام به پس دادن اشیاء خریداری شده می‌کنند، آیا ممکن نیست همین نارضایتی را به همسران خود نیز تسری دهند؟ آیا پشیمانی سریع از اشیاء خریداری شده نمی‌تواند پشیمانی سریع از ازدواج را نیز موجب شود؟

با این توضیحات باید بگوییم خانواده امروز، در بستر کثرت اشیاء و نیازمندی‌ها ممکن است به سطوحی از نارضایتی، بلا تکلیفی و پشیمانی در انتخاب‌ها مبتلا شود و خوب است این مؤلفه‌ها مورد تحلیل مشاوران قرار گیرد.

مشاوره اغلب تصویری از رابطه فردی میان مشاور و مراجع را منعکس می‌کند لکن زمینه‌های اجتماعی و فرهنگی چنین رابطه‌ای هرگز از نظر یک مشاور متبخر دور نمی‌ماند. خانواده یکی از زمینه‌های اجتماعی و فرهنگی است که تأثیری بسزا بر رابطه مشاوره‌ای می‌گذارد. این تأثیر بدون تردید سهمی از بروز مشکل و حل آن را تبیین می‌کند. تحلیل مشکل و فرایند تأثیرگذاری خانواده بر بروز مشکل و نیز حل آن را باید با دقت انجام داد و از بیان اجمالی این تأثیر و تأثر پا را فراتر گذاشت. خانواده، خود در بستری از تحولات اجتماعی حرکت می‌کند. هر مقطع زمانی، شرایط ویژه‌ای را به وجود می‌آورد که خانواده لاجرم در دل آن به حیات خود ادامه می‌دهد. ویژگی‌های زمانی که در آن به سر می‌بریم، مستلزم تحلیل مقایسه‌ای بین مقاطع گوناگون زمانی است. اگر بخواهیم شرایط زمانی حاکم بر جامعه را مورد توجه و تحلیل قرار دهیم، باید بتوانیم تفاوت‌ها و مشابهت‌های مقاطع مختلف زمان را بازشناسی و آن‌ها را با هم مقایسه کنیم.

جوامع امروزی در مقایسه با جوامع قرن گذشته از ویژگی‌های چشمگیر تنوع در محصولات و مایحتاج انسان‌ها برخوردار شده است. اگر بخواهیم وضعیت اجتماعی امروز کشورمان را با سه یا چهار دهه پیش مقایسه کنیم، قطعاً کثرت محصولات و افزایش نیازمندی‌های مردم را باید از جمله تفاوت‌های چشمگیر زمان حاضر با گذشته به‌شمار آوریم. تنوع در پوشیدنی‌ها، نوشیدنی‌ها، خوراکی‌ها، مبلمان منازل، خودروها و حتی لوازم تحریر و اشیاء دیگر، عاملی است که زمان حاضر را از سه یا چهار دهه پیش متمایز می‌سازد. در تمامی این اشیاء و لوازم و مایحتاج طیف بسیار گسترده‌ای از نوع، جنس، قیمت و حتی برند را شاهد هستیم. آیا این میزان تنوع و گوناگونی طنین روان‌شناختی خاصی را ایجاد می‌کند و آیا این طنین، رفتارهای تعاملی درون خانواده را تحت تأثیر قرار می‌دهد؟

بدون شک، چنین تأثیری وجود دارد. تنوع در اشیاء و مایحتاج، تنوع در آدم‌ها را موجب می‌شود. انسان‌ها به تناسب استفاده از طیف معینی از محصولات، از یکدیگر ممتاز می‌شوند. این